

Grundskolor och friytor

Nationell kartläggning och uppföljning av
grundskoleelevers tillgång till friytor
2014-2017

Förord

I samband med genomförandet av ett regeringsuppdrag 2014 om en vägledning för barns och ungas utemiljö uppmärksammade Boverket bristen på statistik över barns och ungas tillgång till staden och platser i den byggda miljön. Boverket konstaterade behov av en nationell bild som beskriver barns och ungas tillgång till staden, inte minst i form av utemiljöer som skol- och förskolegårdar.

SCB fick därför 2014 i uppdrag av Boverket att undersöka möjligheten att ta fram uppgifter som kan beskriva grundskolornas och förskolornas utemiljöer.

Efter pilotstudiens genomförande ville Boverket skala upp studien till att omfatta alla grundskolor och gav därför SCB i uppdrag att avgränsa och kartera samtliga grundskoleenheters skolgårdar. Studien har genomförts under 2017 och 2018 och finansierats av Boverket.

Rapporten är framtagen av Jerker Moström och Stefan Svanström vid SCB:s enhet för Samhällsbyggnad och turism.

Statistiska centralbyrån i maj 2018

Marie Haldorson

Kaisa Ben Daher

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	9
Bakgrund	9
Studiens syfte och innehåll	9
Analysresultat	11
En genomsnittlig friyta motsvarande tre parkeringsplatser per elev	11
Huvudmannskapet har betydelse för friytans storlek	13
Friytan per elev minskar	14
480 000 elever hade mindre än 30 kvadratmeter per person	15
Cirka 63 000 elever har små friytor	15
39 procent av skolornas friytor i landets största tätorter är hårdgjorda	16
Av skoleleverna har 50 procent mindre än hälften av sina friytor klädda med grönska	17
En knapp tredjedel av skolornas närområde utgörs av grönområde	18
48 600 elever når 2 grönområden eller färre inom 300 meter	20
Huvudmannskapet påverkar lokalt gällande andel grönområde i närområdet ..	21
I tolv av de största tätorterna finns det elever som saknar grönområde inom 300 meter	22
Mindre grönområden är vanligast i skolornas närområde	23
Fakta om statistiken	25
Detta omfattar statistiken	25
Definitioner och förklaringar	25
Friyta	25
Grönområde	26
Marktäcke/ Markklassning	26
Skolenhet	27
Skolenhetsregistret	27
Skolområde	27
Så görs statistiken	27
Statistikens tillförlitlighet	30
Diffusa avgränsningar	30
Samlokalisering med förskolor och gymnasieskolor	32
Gränsdragning mot sportanläggningar och idrottsplaner	34
Avstånd till grönområden och markklassning	35
Referenser	37

Bilaga 1 – länsvisa uppgifter om friytor.....	39
In English	41
Summary	41

Sammanfattning

Statistiska centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Boverket genomfört en nationell kartläggning av grundskolornas friytor för de tre läsåren 2014-2015, 2015-2016 och 2016-2017. Statistiken syftar till att ge en nationell bild av situationen vad gäller grundskoleelevernas tillgång till utomhusmiljön, hur den varierar regionalt och hur den påverkas över tid i takt med att befolkningen och bostadsbyggandet ökar. Även vissa uppgifter om markens egenskaper på och omkring skolmiljön presenteras inom ramen för studien.

Resultatet visar att den genomsnittliga friytan per elev i Sverige var 44,8 kvadratmeter läsåret 2016-2017. Det finns dock påfallande stora regionala skillnader i friytans genomsnittliga storlek. Som förväntat är skillnaderna i storleken på friytan tydligt kopplade till bebyggelseätheten och skolornas belägenhet i förhållande till tätorter. Generellt gäller förhållandet att skolor i större tätorter har mindre friyta än skolor i mindre tätorter och utanför tätorter. Studien visar att friytans genomsnittliga storlek skiljer sig mellan skolor med enskild och kommunal huvudman. I genomsnitt hade elever på skolor med enskild huvudman läsåret 2016-2017 drygt 18 kvadratmeter mindre per elev jämfört med skolor med kommunal huvudman.

Studien visar också att tillgången på friyta minskar över tid. Mellan läsåret 2014-2015 och 2016-2017 minskade den genomsnittliga friytan per elev med 3,7 kvadratmeter. Den primära orsaken till minskningen av den genomsnittliga friytan per elev är ett ökat antal elever på befintliga friytor i kombination med förtätningar av befintliga skolområden, där paviljonger och nytillkomna skolbyggnader tagit en del av friytan i anspråk.

Boverket menar att ett rimligt mått på friyta är 30 kvadratmeter per barn i grundskolan. Omkring 480 000 elever, fördelat på ca 1 400 skolenheter, hade läsåret 2016-2017 en yta per person som understeg 30 kvadratmeter, vilket motsvarar strax över 40 procent av samtliga grundskolelever i landet.

Friytan för grundskolorna i och omkring landets 37 största tätorter består i genomsnitt till 39 procent av hårdgjord mark och 54 procent av grön mark som är öppen eller trädbevuxen.

Närområdet (inom en 300-meterszon från skolgården) för grundskolorna i och omkring landets större tätorter består i genomsnitt till 29 procent av grönområden.

Vanligast är att grundskoleeleverna i de 37 största tätorternas grundskolor når fem grönområden inom 300 meter från skolgården. Totalt sett var det drygt 5 000 elever i de undersökta grundskolorna som läsåret 2016-2017 helt saknade tillgång till grönområden inom 300 meter från skolgården.

Inledning

Bakgrund

Barn och unga (0-18 år) utgör en femtedel av Sveriges befolkning. Enligt FN:s konvention om barns rättigheter har alla barn under arton år rätt till en god uppväxtmiljö. Det finns forskning som visar att den fysiska omgivningen har stor betydelse för barns utveckling och hur miljön på flera sätt kan främja barns och ungas lek, lärande och hälsa.

Barn och unga vistas en stor del av sin vakna tid i skolan. Därför blir skolgårdar, närliggande parker och grönområden viktiga utemiljöer för barn och unga. Trots detta saknas i stort sett helt nationellt sammanställda, kvantitativa uppgifter som beskriver den utemiljö som barnen vistas dagligen i.

Bristen på en nationell bild över barns och ungas vardagsmiljö har uppmärksammats av Boverket sedan ett antal år tillbaka. Boverket fick 2014 i uppdrag av regeringens att tillsammans med Movium ta fram en vägledning för planering, utformning, skötsel och förvaltning av barns och ungas utemiljö med särskilt fokus på förskolegårdar och skolgårdar. Uppdraget genomfördes i samverkan med Folkhälsomyndigheten och Skolverket samt Sveriges Kommuner och Landsting (Boverket & Movium 2015).

I samband med uppdragets genomförande initierade Boverket även tillsammans med SCB ett pilotprojekt för att undersöka förutsättningarna för att kunna kartlägga och beskriva grundskolornas friytor. Pilotstudien omfattade grundskolor i Blekinge län samt Uppsala kommun (SCB 2014). Efter pilotstudiens genomförande ville Boverket gå vidare och skala upp studien till att omfatta statistik om samtliga grundskolor i landet.

Studiens syfte och innehåll

I föreliggande rapport presenteras resultatet av den nationella kartläggning av grundskolornas friytor som SCB genomfört på uppdrag av Boverket under 2017-2018. Statistiken syftar i första hand till att ge en nationell bild av situationen vad gäller grundskoleelevernas tillgång till utomhusmiljön, hur den varierar regionalt och hur den påverkas över tid i takt med att befolkningen och bostadsbyggandet ökar.

Studien är i princip unik i sitt slag. Såvitt känt har ingen annan nationell kartläggning av skolors friytor genomförts med en noggrannhet motsvarande den i föreliggande studie.

Studiens huvudfokus har varit att ta fram kvantitativa uppgifter om friytorna, deras storlek, regionala variation och förändring över tid. Även vissa uppgifter om markens egenskaper på och omkring skolmiljön har tagits fram inom ramen för studien. De senare har dock inte kunnat tas fram för hela populationen grundskolor eftersom detaljerad kartering av marktäcket bara finns tillgängligt för de större tätorterna med omland. Statistiken om friytornas markegenskaper samt tillgången till grönområden i skolornas närhet bör därför betraktas som en översiktlig och inte heltäckande illustration av utomhusmiljöns kvaliteter och platsspecifika förutsättningar.

Analysresultat

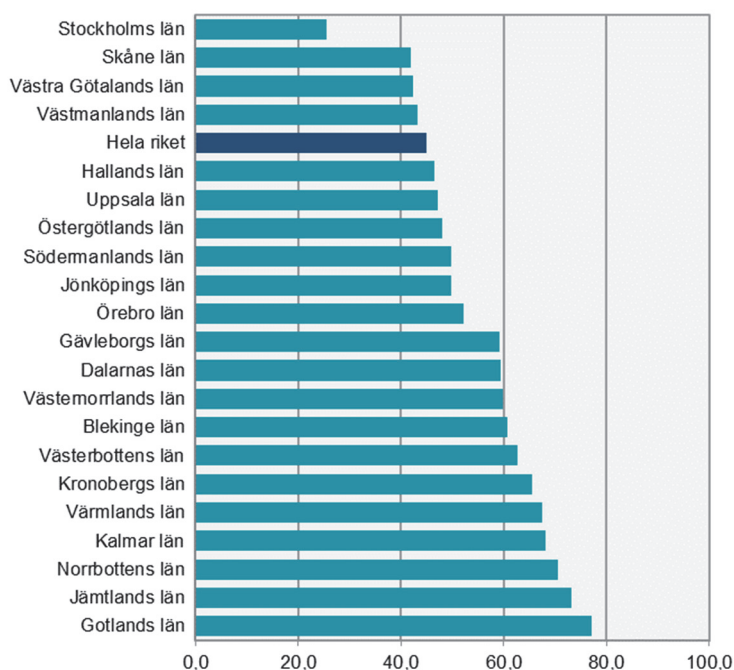
En genomsnittlig friyta motsvarande tre parkeringsplatser per elev

Den genomsnittliga friytan per elev i Sverige var 44,8 kvadratmeter under läsåret 2016-2017. Det motsvarar ungefär ytan för tre parkeringsplatser¹.

Det finns påfallande stora regionala skillnader i tillgången på friyta. På länsnivå varierade den från som minst 25,6 kvadratmeter i Stockholms län till som mest 77,2 i Gotlands län.

Figur 1

Genomsnittlig friyta per elev (kvadratmeter) efter län läsåret 2016-17

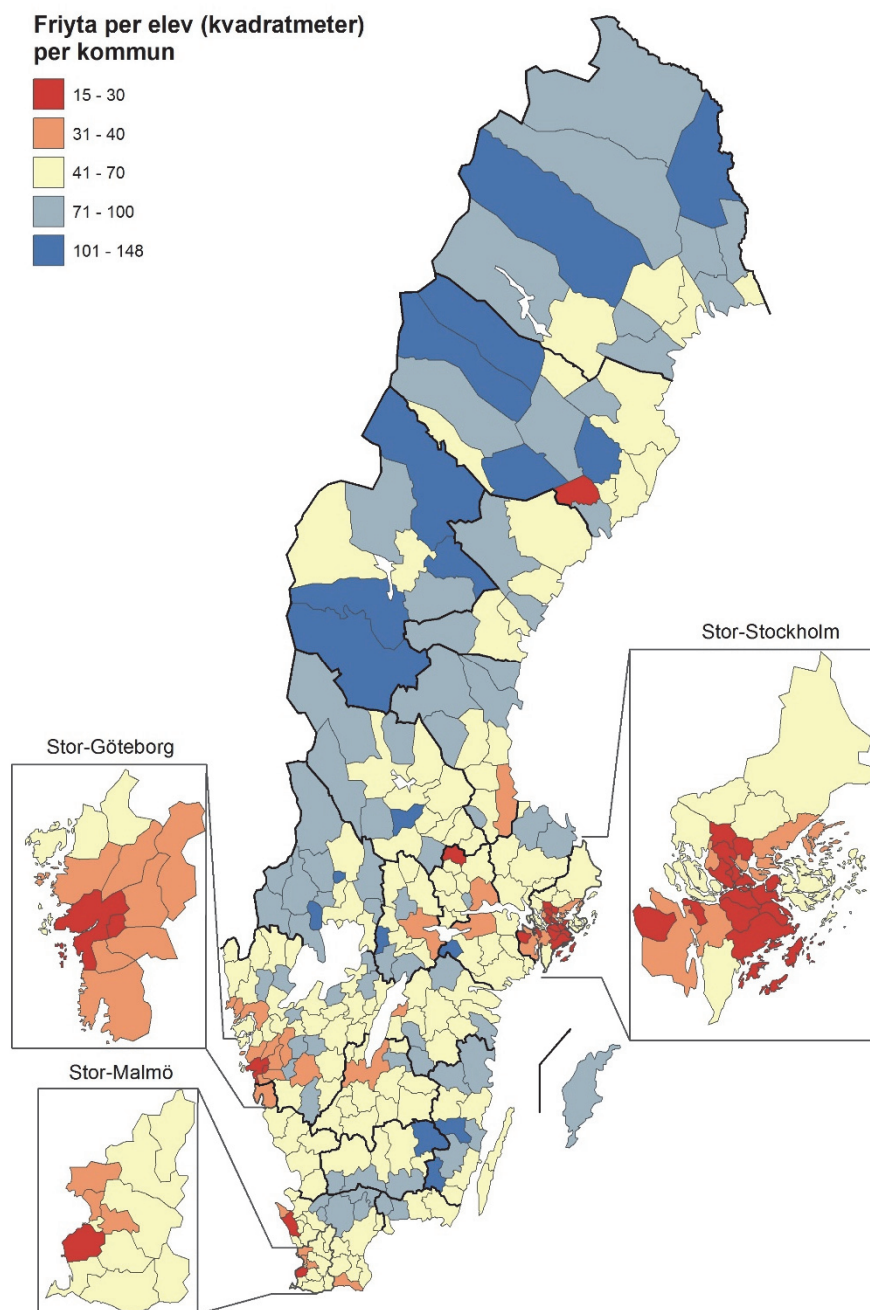
Källa: SCB 2018

Skillnaderna accentueras ytterligare på kommunnivå. I Stockholms kommun hade grundskolorna den allra minsta ytan per elev med endast 14,9 kvadratmeter medan eleverna i Storumans kommun hade hela 148,3 kvadratmeter – alltså omkring tio gånger så mycket yta som eleverna i Stockholms kommun.

¹ Ytmåttet för en parkeringsruta är 5x2,5 meter, det vill säga 12,5 kvadratmeter (Källa: Boverket).

Figur 2

Genomsnittlig friyta per elev (kvadratmeter) efter kommun läsåret 2016-17

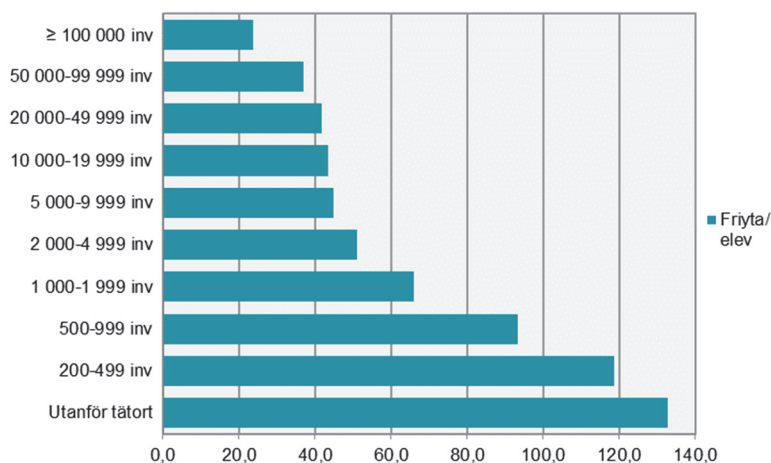

Källa: SCB 2018

Som förväntat är skillnaderna i storleken på friytan tydligt kopplade till bebyggelsetätheten och skolornas belägenhet i förhållande till tätorter. Generellt gäller förhållandet att skolor i större tätorter har mindre friyta än skolor i mindre tätorter och utanför tätorter. Den genomsnittliga friytan per elev i tätorter med 100 000 invånare eller mer var 25,5 kvadratmeter medan den i mindre tätorter och utanför tätorter överstiger 100 kvadratmeter per elev.

Figur 3

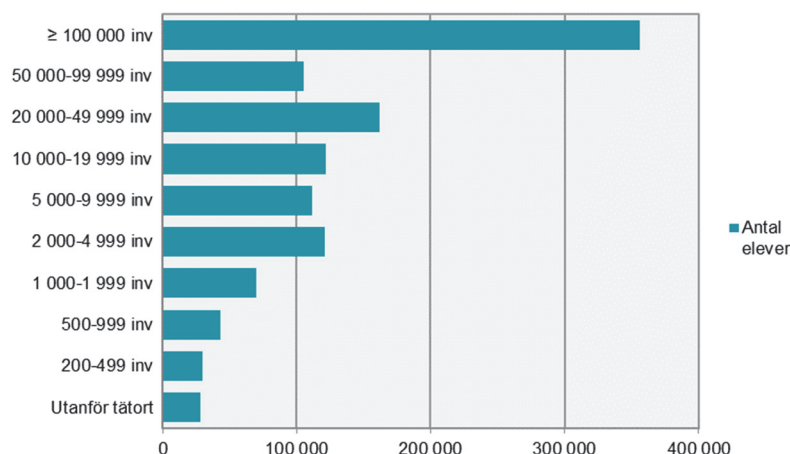
Genomsnittlig friyta per elev (kvadratmeter) i tätorter efter storleksklass (antal invånare) läsåret 2016-17

Källa: SCB 2018

Figur 4

Totalt elevantal i tätorter efter storleksklass (antal invånare) läsåret 2016-17

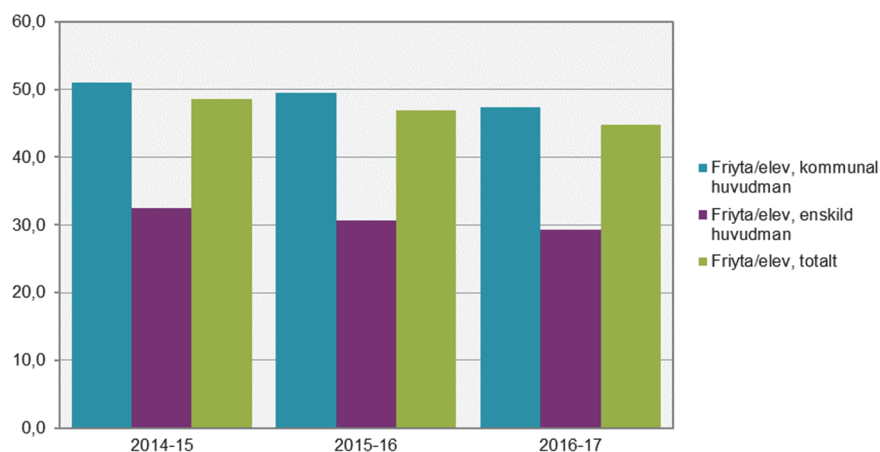
Källa: SCB 2018

Huvudmannskapet har betydelse för friytans storlek

Analysen visar också att friytans genomsnittliga storlek skiljer sig mellan skolor med enskild och kommunal huvudman. I genomsnitt hade elever på skolor med enskild huvudman läsåret 2016-2017 drygt 18 kvadratmeter mindre per elev jämfört med skolor med kommunal huvudman. Skillnaden är ungefär lika stor under de tre läsår som undersökts, men har minskat något för det senast undersökta läsåret.

Figur 5

Friyta per elev (kvadratmeter) efter huvudman för läsåren 2014-15, 2015-16 och 2016-17

Källa: SCB 2018

Skillnaden i friyta mellan skolenheter med olika huvudmän varierar kraftigt regionalt. Störst är skillnaden mellan grundskolor med kommunala och enskilda huvudmän i Jämtlands län, där det i genomsnitt skiljer 43 kvadratmeter.

I nästan alla län är den genomsnittliga friytan per elev större på skolor med kommunal huvudman men i Hallands län gäller det omvända. Där är den genomsnittliga friytan hos skolor med enskild huvudman 4,5 kvadratmeter större än hos skolor med kommunala huvudmän.

Den huvudsakliga förklaringen till skillnaderna mellan skolor som har kommunala och enskilda huvudmän, är att de senare i högre grad än de kommunala skolorna är inrymda i lokaler som ursprungligen planerats och byggts för andra syften än för skolverksamhet. Många skolor med enskilda huvudmän är inrymda i före detta institutionsmiljöer eller tidigare industrilokaler där tillgången på friytor i anslutning till skolbyggnaderna är begränsade.

Friytan per elev minskar

Den genomsnittliga friytan per elev minskar. Under de tre läsår som undersökts har den minskat från 48,5 kvadratmeter per elev läsåret 2014-2015 till 44,8 för läsåret 2016-2017. I genomsnitt fick alltså grundskoleeleverna 3,7 kvadratmeter mindre friyta per person.

Minskningen har skett i samtliga län, mest påtaglig har den varit i Jämtlands län där den minskat med 9,2 kvadratmeter. Jämtlands län är dock ett av de län där grundskoleeleverna hade allra störst friyta.

Minskningen av den genomsnittliga friytan per elev är resultatet av en viss minskning av den absoluta friytan i kombination med en ökning av elevantalet. Det blir helt enkelt fler elever som ska dela på befintliga friytor. Antalet elever knutna till skolenheter som ingår i studien har ökat med drygt 83 000 mellan läsåret 2014-2015 och 2016-2017. Under samma period minskade den absoluta friytan med drygt 196 000 kvadratmeter.

Minskningen av den absoluta friytan beror i sin tur framförallt på en förtätning av befintliga skolområden, där paviljonger och nytillkomna skolbyggnader tagit en del av friytan i anspråk. Mellan läsåret 2014-2015 till 2016-2017 ökade bruttoarealen något för skolområden totalt sett (friytan + byggnader). Den sammanlagda bebyggda ytan ökade dock mer, med 288 700 kvadratmeter, vilket gjort att friytan totalt sett krympt.

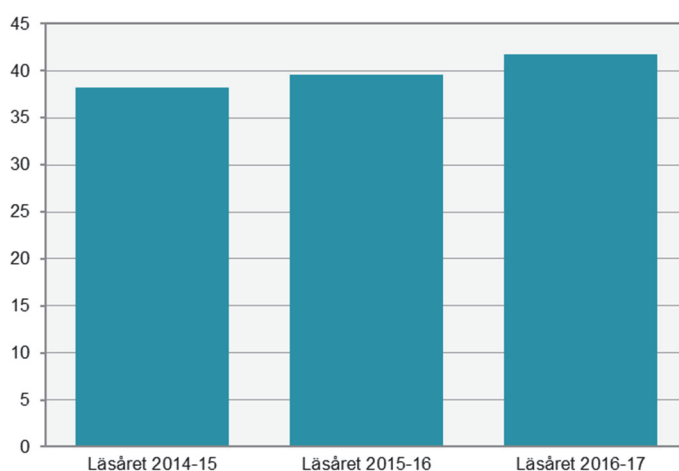
480 000 elever hade mindre än 30 kvadratmeter per person

Enligt Boverket bör hänsyn tas till både storleken på friytan per barn och till den totala storleken på friytan vid bedömning av om friytan är tillräckligt stor. Boverket menar att ett rimligt mått på friyta är 30 m² per barn i grundskolan (Boverket 2015).

Nästan 480 000 elever fördelat på omkring 1 400 skolenheter hade läsåret 2016-2017 en yta per person som understeg 30 kvadratmeter, vilket motsvarar strax över 40 procent av grundskoleleverna. Antalet elever med tillgång till mindre än 30 kvadratmeter friyta per person har ökat under de tre läsåren som undersökts. Läsåret 2014-2015 var det ca 407 000 elever fördelat på ca 1 200 skolenheter.

Figur 6

Andelen elever (procent) med tillgång till en friyta som understeg 30 kvadratmeter per person för läsåren 2014-15, 2015-16 och 2016-17

Källa: SCB 2018

Cirka 63 000 elever har små friytor

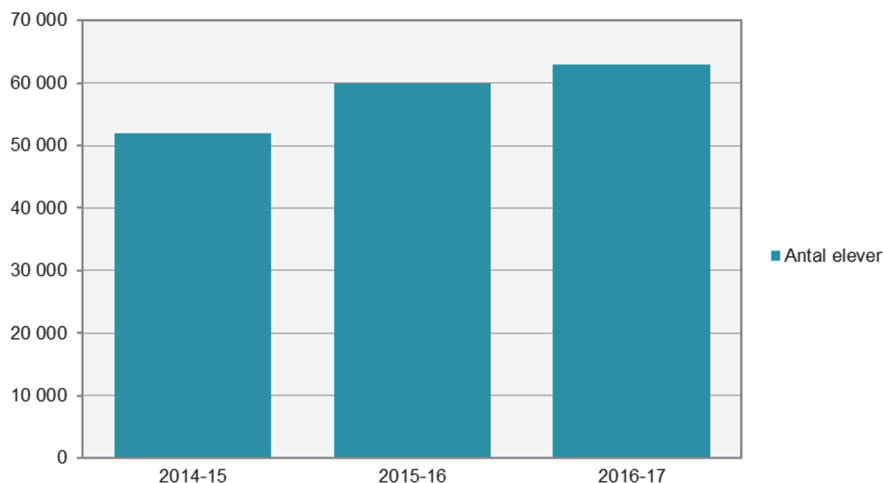
Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3 000 kvadratmeter. På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson, et al 2009).

För läsåret 2016-2017 uppgick antalet skolenheter med friytor som var mindre än 3 000 kvadratmeter sammanlagt 358 stycken. Det totala elevantalet knutna till dessa skolenheter var ca 63 000. Studien visar att antalet skolenheter med riktigt små friytor och antal elever som är knutna till dem ökar något över tid. Läsåret

2015-2016 var det knappt 60 000 elever fördelade på 355 skolenheter och läsåret 2014-2015 var motsvarande siffror 349 skolenheter och 52 000 elever.

Figur 7

Antal elever knutna till skolenheter med en friyta som understeg 3 000 kvadratmeter för läsåren 2014-15, 2015-16 och 2016-17

Källa: SCB 2018

39 procent av skolornas friytor i landets största tätorter är hårdgjorda

Skolgården är en av de utemiljöer där barn spenderar en stor del av sin vakna tid. Det finns flera studier som pekar på att fysisk aktivitet inverkar positivt på barns inlärnin g förutom rena hälsofrämjande effekter av utomhusaktiviteter och naturkontakt (Boverket & Movium, 2015). Genom att använda marktäckekarteringar går det att beskriva friytornas egenskaper mer ingående.

För läsåret 2016-2017 har friytan för ungefär hälften av landets grundskoleelever kunnat beskrivas utifrån markklassning från satellitdata. Marktäckets karteringar för tätorter över 30 000 invånare samt Visby vilket motsvarar de 37 största tätorterna. Runt varje tätort har också karterats ett omland om 3 kilometer vilket gör att hälften av landets grundskoleelevers friytor kan beskrivas.

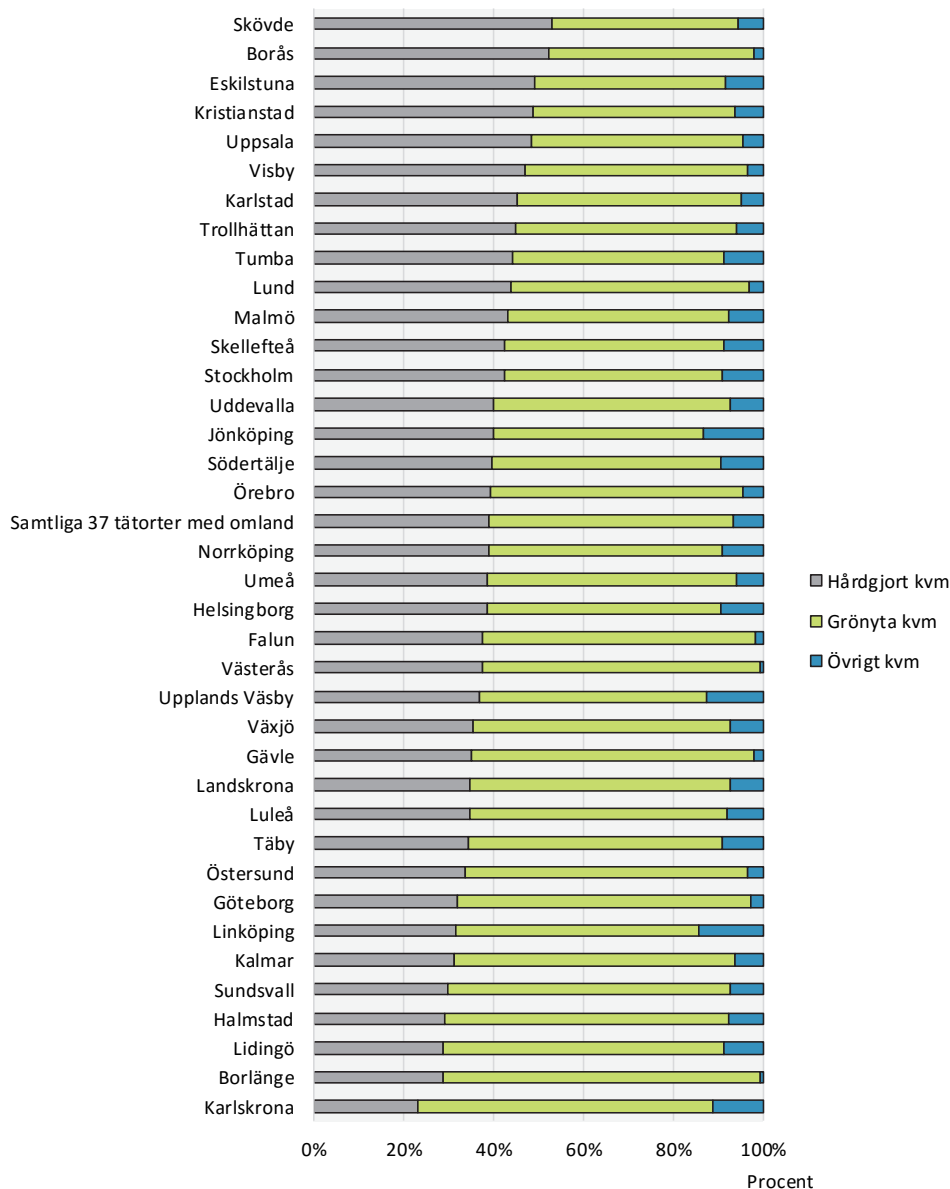
Friytan för grundskolorna i och omkring landets större tätorter består i genomsnitt till 39 procent av hårdgjord mark och 54 procent av grön mark bestående av öppen mark eller mark med träd. Det bör dock betonas att ståndorten för träden kan utgöras av hårdgjord mark. En trädbeklädd yta på skolgården bidrar även till svalka, skuggning och dämpning av vind på skolornas friytor.

Det finns påfallande stora regionala skillnader mellan tätorterna. I Skövde och Borås med omland är över 50 procent av friytorna hårdgjorda. Det kan jämföras med Karlskrona där motsvarande siffra är 23 procent.

Borlänge är den tätort med mest grönkädda friytor med 70 procent. Totalt finns det 11 tätorter där friytan i snitt har under 50 procent grönska. Minst grönkädd friyta har Skövde tätort med 41 procent.

Figur 8

Fördelningen av friytan efter olika markklasser i och omkring de 37 största tätorterna, läsåret 2016-17

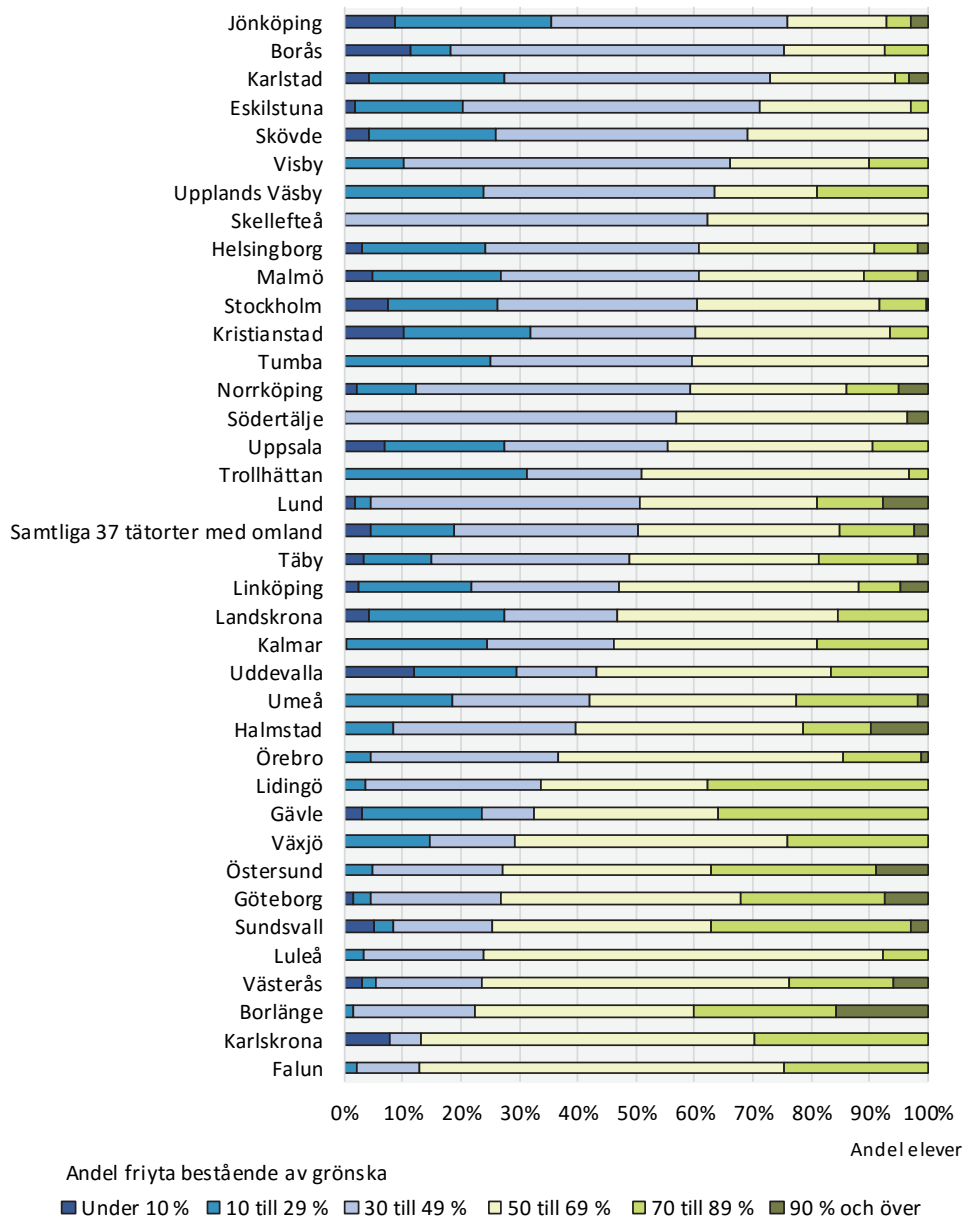

Källa: SCB 2018

Av skoleleverna har 50 procent mindre än hälften av sina friytor klädda med grönska

Utifrån elevantal så har minst andel elever i Jönköping och Borås tillgång till friytor med mycket grönska. I Falun och Karlskrona har störst andel elever tillgång till friytor med mycket grönska. I Skellefteå och Södertälje tätort med omland finns inga friytor med mindre än 30 procent grönska.

Figur 9
Fördelning av eleverna i och omkring de 37 största tätorterna med avseende på andel av friytan som består av grönska, läsåret 2016-17

Källa: SCB 2018

En knapp tredjedel av skolornas närområde utgörs av grönområde

Grönområdets avstånd till skolor påverkar möjligheten för skolan att utnyttja grönskan i pedagogiskt och rekreativt syfte. Många gånger utgör grönområden och parker i skolornas närhet kompletterande utemiljöer till skolor som ger möjlighet för både lek och lärande när friytorna på skolorna är små. Barns rörelsefrihet är begränsad både avståndsmässigt men även av skolans rutiner och lektionslängden vilket påverkar möjligheten att nå grönområden längre bort. I

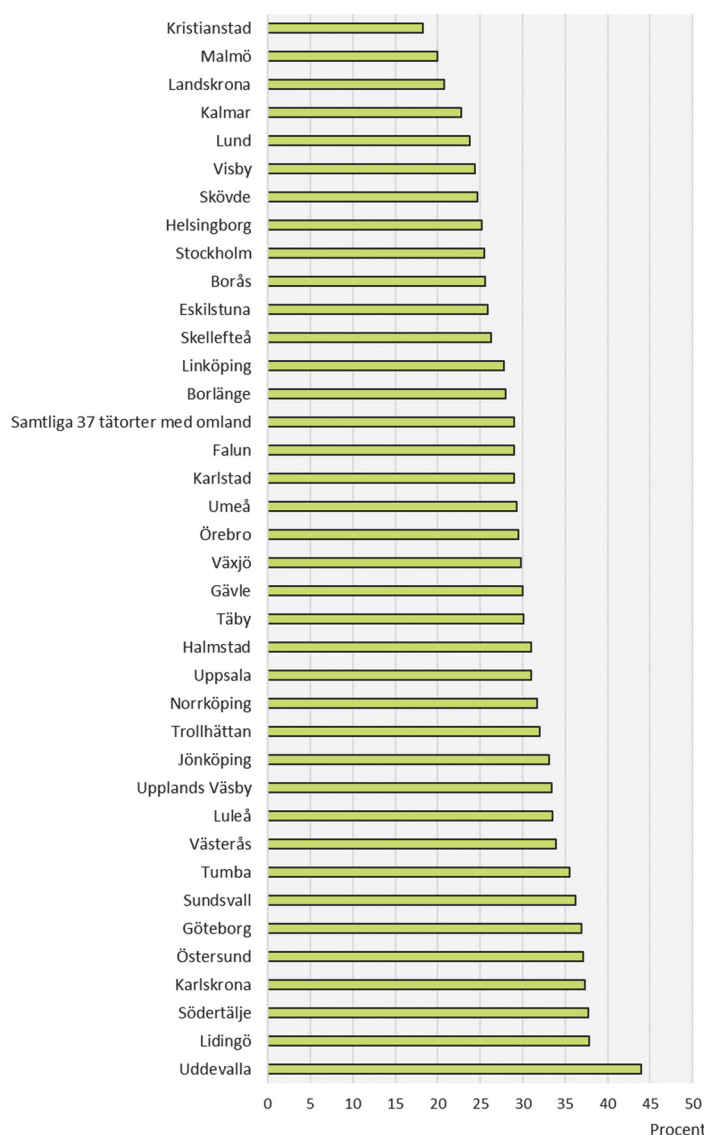
flera studier används avståndet 300 meter som riktmärke för att gångtiden inte skall bli för lång för att ta sig till grönområden i närområdet.

För grundskolorna i och omkring landets större tätorter består närområdet inom 300 meter i genomsnitt av 29 procent grönområden. Störst andel grönområden finns i Uddevalla med 44 procent följt av Lidingö och Södertälje med 38 procent. Kristianstad har minst andel grönområde inom 300 meter med 18 procent.

För de tre storstäderna är det skiftande tillgång till grönområden. I och omkring Stockholms tätort är i medeltal en fjärdedel av närområdet grönområden. För Malmö tätort ligger motsvarande siffra på en femtedel medan närområdet för grundskolorna i och omkring Göteborgs tätort i snitt består av 37 procent grönområden.

Figur 10

Andel av närområdets areal (inom 300 meter) som består av grönområde, i och omkring de 37 största tätorterna, läsåret 2016-17

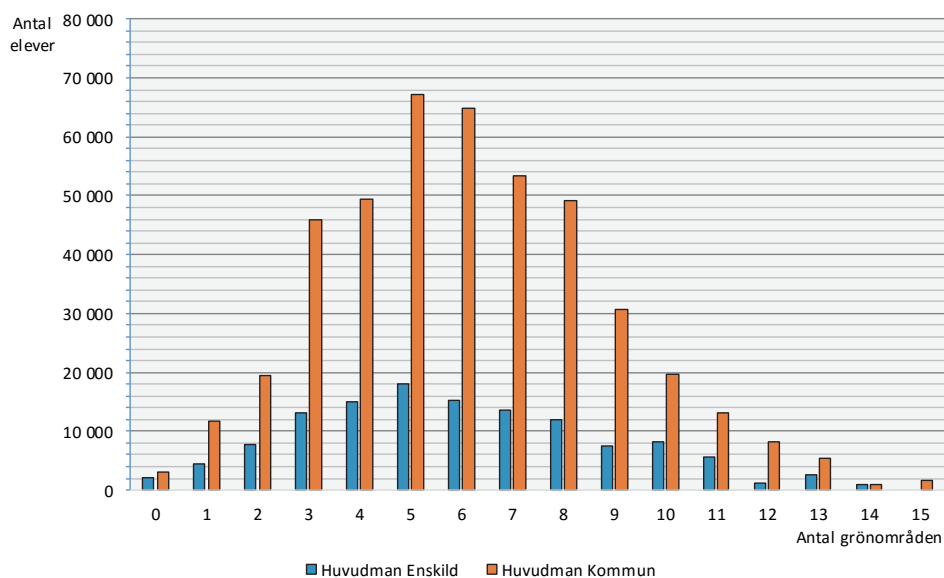
Källa: SCB 2018

48 600 elever når 2 grönområden eller färre inom 300 meter

Ju färre grönområden som skolorna har inom närområdet ju sårbarare är skolan utifrån ett förtätningsperspektiv. Fem grönområden inom 300 meter är vanligast och nås av drygt 85 000 elever från både enskilda och kommunala skolor i de största tätorterna. Att ha tillgång till över 10 grönområden inom närområdet är ovanligt oavsett huvudman. Av det totala antalet elever som undersökts i och omkring de 37 största tätorterna har 7 procent tillgång till 11 eller fler grönområden. Det kan jämföras med att 8 procent av eleverna når två eller färre grönområden. Lite drygt 5 100 elever, eller knappt en procent av det undersökta antalet elever, har inget grönområde alls inom 300 meter.

Figur 11

Antal elever i och omkring de 37 största tätorterna fördelat efter antal grönområden som kan nås inom 300 meter, fördelat på huvudman, avser läsåret 2016-17

Källa: SCB 2018

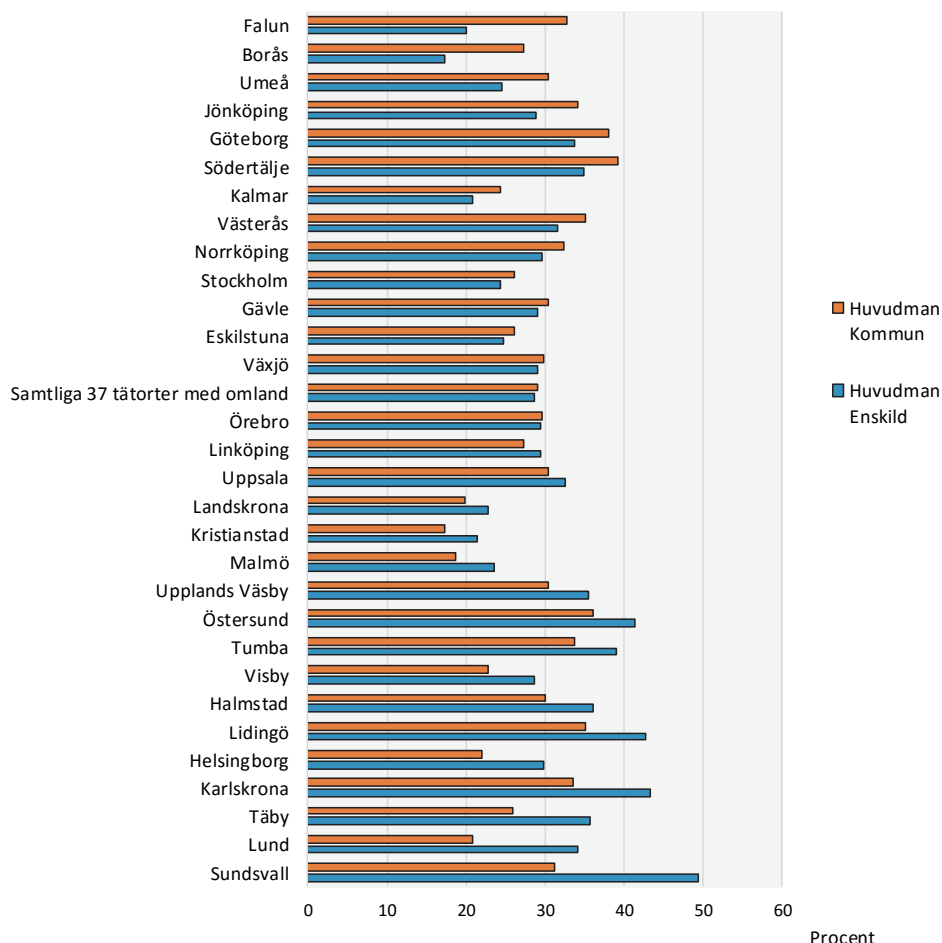
Huvudmannskapet påverkar lokalt gällande andel grönområde i närområdet

Den genomsnittliga tillgången till arealen grönområde inom 300 meter är relativt lika för skolor med kommunal respektive enskild huvudman då båda ligger på 29 procent för landets större tätorter. Lokalt är dock skillnaderna stora.

I och omkring Falun tätort utgörs närområdet till 33 procent av grönområden för de kommunala skolorna medan de enskilda skolorna i medeltal har 20 procent grönområden. Det motsatta råder i och omkring Sundsvalls tätort där närområdet till 49 procent består av grönområden för skolor med enskilda huvudmän och där de kommunala skolorna har 31 procent grönområden.

Figur 12

Andel grönområdesareal inom 300 meter från skolområdet med hänsyn till huvudman, avser läsåret 2016-17. Enbart tätorter med minst fyra skolenheter med enskilda huvudmän ingår

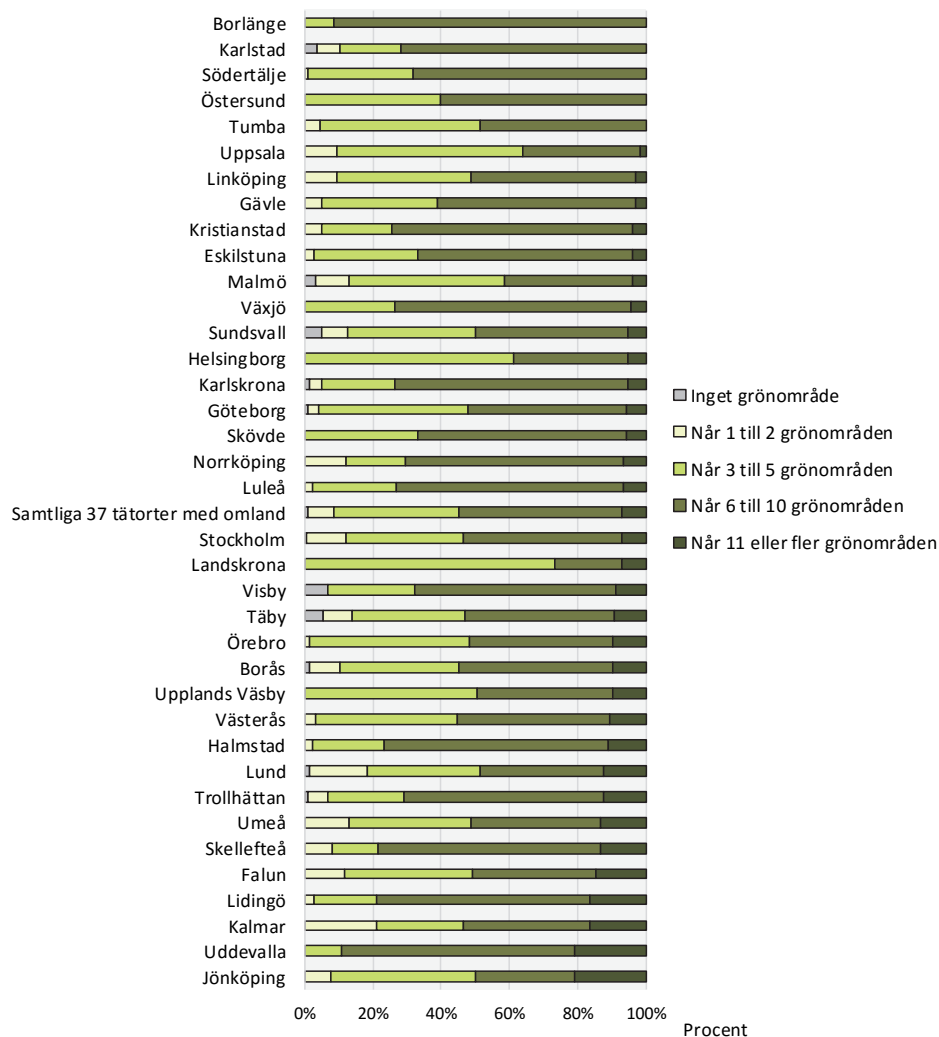

Källa: SCB 2018

I tolv av de största tätorterna finns det elever som saknar grönområde inom 300 meter

Sett till de största tätorterna med omland är det stora lokala skillnader gällande hur många grönområden eleverna når inom 300 meter från skolområdet. I och omkring Borlänge tätort har 91 procent av eleverna tillgång till mellan 6 och 10 grönområden inom 300 meter och ingen elev har tillgång till färre än 3 grönområden. Analysen visar också att i och omkring Visby tätort saknar 7 procent av eleverna grönområden inom närområdet och 59 procent når 6 till 10 grönområden. Totalt sett var det drygt 5 000 elever i de undersökta grundskolorna läsåret 2016-2017 som helt saknade tillgång till grönområden inom 300 meter från skolgården.

Figur 13
Eleverna i och omkring de 37 största tätorterna efter hur många grönområden de når inom 300 meter från skolområdet, läsåret 2016-17

Källa: SCB 2018

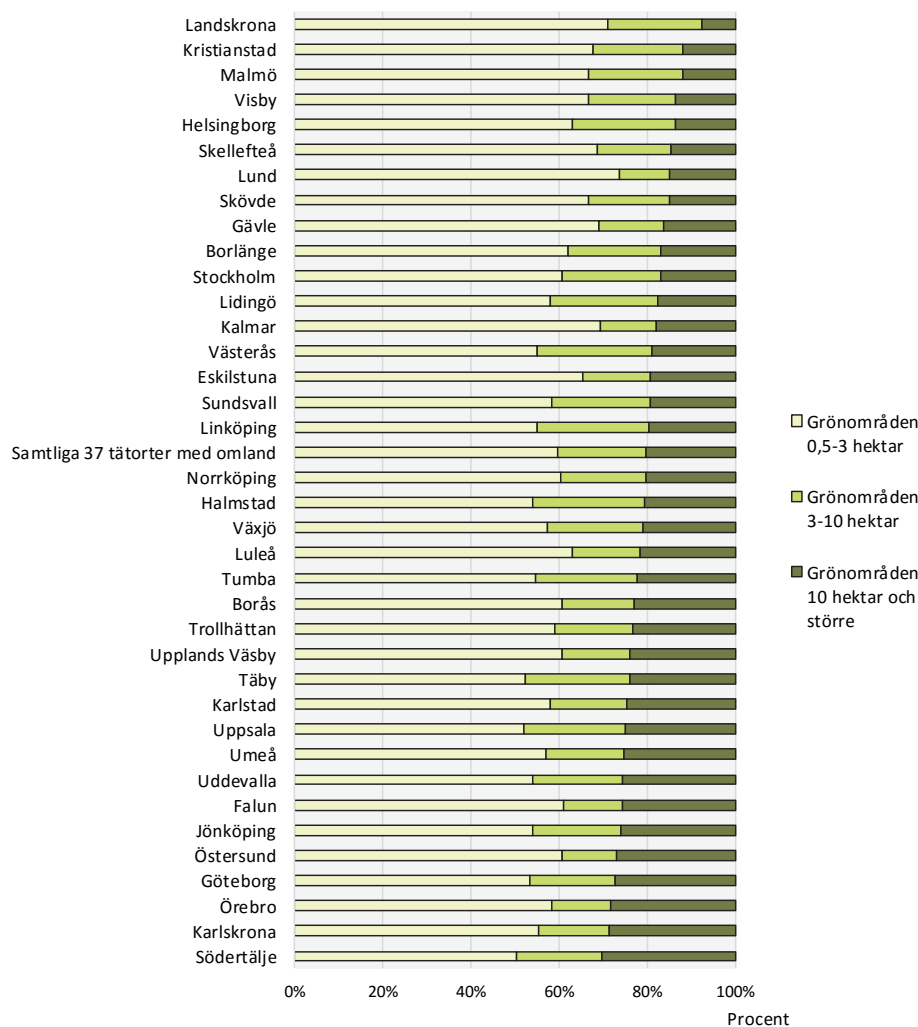
Mindre grönområden är vanligast i skolornas närområde

I medeltal har 60 procent av skolorna i och omkring de större tätorterna tillgång till grönområden upp till 3 hektar. Det är även något vanligare med större grönområden över 10 hektar i närheten av skolorna än vad det är med grönområden i mellanskiktet, 3-10 hektar.

I och omkring Lunds tätort var 74 procent av grönområdena i medeltal mellan 0,5 till 3 hektar stora. Södertälje tätort med omnejd hade störst andel större grönområden i medeltal, där 30 procent av grönområdena var över 10 hektar.

Figur 14

Andel (av medelantalet) grönområden i skolornas närområde fördelade efter storleksgrupper per tätort, avser läsåret 2016-17

Källa: SCB 2018

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Det läsårsvisa urvalet av skolenheter som bildar grund för undersökningen baseras på Skolenhetsregistret. Ur Skolenhetsregistret väljs alla skolenheter läsårsvis ut som har uppgett grundskoleverksamhet (variabeln Grund = J). Detta innebär att skolenheter som endast har grundsärskola, specialskola eller bara förskoleklass utan att samtidigt även ha grundskoleverksamhet utgår ur urvalet. Orsaken är att dessa skolenheter bedömts ha en verksamhet som med avseende på beräkningen av friyta per elev skiljer sig så pass mycket från reguljär grundskoleverksamhet att det inte ger ett jämförbart resultat.

Av samma orsak som ovan har även de tre riksinternatskolorna Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket, Grennaskolan och Lundsbergs skola uteslutits. För dessa föreligger allt för stora svårigheter att identifiera de friytor som är knutna specifikt till grundskoleverksamheten.

Slutligen har även skolenheter med grundskoleverksamhet som bedrivs utomlands exkluderats.

Figur 15

Skillnader i antal skolenheter och elevantal i Skolenhetsregistret jämfört med populationen som ingått i undersökningen

Läsår	Antal grundskoleenheter		Antal elever	
	Totalt	Undersökning	Totalt	Undersökning
Läsåret 2014-15	5 246	4 841	1 071 095	1 064 944
Läsåret 2015-16	5 249	4 837	1 111 006	1 103 946
Läsåret 2016-17	5 249	4 841	1 155 919	1 148 828

Källa: SCB/Skolenhetsregistret

Definitioner och förklaringar

Friyta

Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse. Takterrasser har begränsad tillgänglighet och betraktas därför som kompletterande ytor och ingår därmed inte heller i friytan

(<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/>).

Byggnadsnämnden ska bedöma vad som ska anses som tillräckligt stor och lämplig friyta för lek och utevistelse. Detta ska alltid göras i samband med prövning av bygglov. För friytor vid förskola, skola, fritidshem eller liknande verksamhet har Boverket tagit fram allmänna råd som förtydligar innebörden i bestämmelserna (<https://rinfo.boverket.se/FRI/PDF/BFS2015-1-FRI-1.pdf>)

Grönområde

SCB avgränsar grönområden inom landets större städer vart femte år. Underlaget för att möjliggöra det är bland annat bearbetade satellitdata tillsammans med annan geodata och registerinformation. Ett grönområde definieras som ett område av sammanhängande grönytor som uppgår till minst 0,5 hektar och som är allmänt tillgängligt. Betesmark räknas till grönområden men inte åkermark. Grönområden avgränsas geografiskt till inom tätort och inom ett omland från tätortsgränsen och tre kilometer ut. I statistiken är grönområdena grupperade efter storleksklass: 0,5-3 hektar, 5-10 hektar samt 10 hektar och större. Minsta redovisningsenhet är 0,5 hektar. För vidare läsning se rapporten: "Metodrapport 2013: Förbättrad grönytekartering i urbana områden". Senaste avgränsningen med satellitdata som kunnat användas avser referensåret 2011.

Marktäcke/ Markklassning

I samband med SCBs arbete med att avgränsa grönytor och grönområden så tas även andra markklasser fram för de tätorter som har en befolkning om minst 30 000 invånare samt Visby tätort. Totalt har SCB marktäcke för de 37 största tätorterna samt ett omland om 3 kilometer utanför tätorterna för att kunna följa förändringen av markanvändningen över tid. Klassningen av marktäcket sker vart femte år och grundar sig på satellitbilder tillsammans med detaljerad geodata från Lantmäteriet och Trafikverket. Men även registerbearbetningar ingår. Den grövre klassningen av marken där den delas upp på sex olika markslag har här utnyttjats och grupperats till 3 tre större klasser för att beskriva skolornas friytor. Senaste referensår som kunnat användas är 2011.

De tre grupperade markklasserna är:

Hårdgjord mark: Definieras här som artificiellt anlagd mark som saknar vegetation. I det här fallet har byggnaderna som normalt ingår exkluderats då det rör hårdgjord friyta. Hårdgjord yta här avser asfalterad mark, grusplaner, konstgräs- och andra gummiunderlag av bland annat granulat. Av undersöknings-tekniska skäl kan hårdgjord mark även omfatta naturligt hårdgjorda och vegetationslösa ytor så som berg i dagen, sanddynor och stränder.

Grönyta: Alla typer av gröna ytor som bygger upp den samlade grönstrukturen, såsom öppna gräsytor samt andra träd- eller gräsbevuxna ytor, buskbeklädda ytor och vid byggnation "överblivna gröna ytor" (impediment). Grönyta kan delas upp på öppen mark och skog.

Övrig mark: Kan utgöras av flera olika typer av markslag och kan exempelvis vara vegetationslös men genomsläpplig mark så som grusplaner eller annan mark med så hårt slitage att vegetationen tillfälligt eller permanent försvunnit. Här ingår även mark som av olika skäl inte kunnat hänföras till varken hårdgjord eller ej hårdgjord mark. Orsaken beror i regel på störningar i satellitbilden som skuggor från höga och tätt liggande hus som gör det svårt att fastställa korrekt klasstillhörighet. I klassen ingår även en del naturligt hårdgjord mark, såsom berg i dagen. Även vatten ingår i en här klassen och förekommer enbart på ett fåtal platser gällande friytor.

Skolenhet

Enligt 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) är en *skolenhet* en av huvudman organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad.

Skolenhet ska stå för en av huvudmannen organiserad enhet som omfattar verksamheten i en byggnad eller i flera närliggande byggnader och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon byggnad. Uttrycket används t.ex. i samband med val av skola och mottagande i en vald skola. Av definitionen följer att en skolenhet även omfattar verksamhet som ibland bedrivs t.ex. på en arbetsplats. Däremot är inte en enhet automatiskt synonym med rektorns ansvarsområde eller andra organisatoriska indelningar som bestämts av huvudmannen. En rektors ansvarsområde kan således omfatta en eller flera skolenheter. (Prop. 2009/10:165 s. 216 f.)

Begreppet skolenhet avser skolan i fysisk bemärkelse, dvs. de byggnader, lokaler och utrymmen utomhus där huvudmannen bedriver sin verksamhet. För att flera byggnader ska anses som en skolenhet krävs att de ligger någorlunda nära varandra och på ett naturligt sätt hör ihop. Byggnaderna i en skolenhet ingår också i samma administrativa enhet. Även verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad men som är nära knuten till enheten omfattas av begreppet skolenhet. (Prop. 2009/10:165 s. 633).

Skolenhetsregistret

Skolenhetsregistret innehåller uppgifter om skolenheter och skolformer i hela landet. Registret baseras på huvudmännens egna uppgifter och omfattar aktuell organisation samt adresser till skolenheter inom skolformerna förskoleklass, grundskola, specialskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Skolenhetsregistret är anpassat till definitionen av skolenhet som följer av skollagen (2010:800). Statistikansvarig myndighet är Skolverket.

Skolområde

Skolområde är det fysiska område på vilket skolverksamhet bedrivs. Det omfattar byggnader och mark som nyttas för i huvudsak skolverksamhet. På ett och samma skolområde kan finnas en eller flera skolenheter. Friytan är en del av skolområdet.

Så görs statistiken

Med stöd av det koordinatsatta Skolenhetsregistret, som utgör ramen för undersökningen, har i ett första steg alla grundskoleenheter identifierats och bearbetats manuellt. I de fall en skolenhet haft ett felaktigt läge har det korrekta läget identifierats och koordinaten justerats.

I steg två har skolområdet identifierats och avgränsats geografiskt som en yta. Avgränsningen har skett manuellt men med stöd av framförallt digitala ortofoton med 0,25 respektive 1 meters upplösning. Övrig information som använts vid avgränsningarna är GSD fastighetskartan, SCB:s företagsdatabas, information om skolor och förskolor från kommunernas hemsidor samt Google Street View.

Skolområdet avgränsas som det område som skolan antas nyttja och omfattar både friytan och tillhörande skolbyggnader. Parkeringsplatser och avlastningsytor

exkluderas redan i avgränsningsskedet. Som beskrivs närmare under avsnittet *Problem, brister och antaganden* finns en rad olika svårigheter när det gäller att avgöra skolområdets omfattning. Framförallt handlar det om diffusa och svårbedömda gränser mellan skolområdet och angränsande mark och samlokalisering med förskolor och idrottsanläggningar som kan påverka beräkningen av friytan.

Figur 16 nedan visar principen för avgränsningen av skolområden. Parkeringen i övre högra hörnet tillhör skolan men ingår inte i friytan och tas bort redan vid avgränsningen av skolområdet. I vissa fall förekommer enstaka parkeringsplatser inne på skolområdet och har då inte kunnat skäras bort. I avgränsningsskedet ingår även skolbyggnaderna. Byggnadernas yta räknas av från skolområdet i ett senare skede med stöd av byggnadsinformation i GSD fastighetskartan.

Figur 16
Principen för avgränsning av skolområdet

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Till varje yta registreras uppgifter om det föreligger diffusa gränser samt om skolområdet innehåller någon form av idrottsanläggning (utöver bollplaner som kan förväntas höra till skolgårdens reguljära nyttjande).

När avgränsningarna har färdigställts kopplas uppgifterna om elevantal och huvudmannaskap från Skolenhetsregistret till respektive skolområdesyta. Kopplingen görs genom en geografisk matchning mellan skolenhetskoordinater och den geografiskt avgränsade ytan. Det är relativt vanligt att flera skolenheter finns på samma skolområde. I dessa fall summeras det totala elevantalet från alla de ingående skolenheterna till skolområdet. I regel har samtliga skolenheter på samma skolområde samma huvudman eller samma typ av huvudman (kommunal eller enskild). I ett tjugotal fall förekommer skolenheter på samma skolområde med olika typer av huvudmannaskap, dvs. både kommunala och enskilda. I dessa fall har den typ av huvudman till vilka flest elever är kopplade fått styra kodningen av hela skolområdet/friytan.

Som ett avslutande steg beräknas friytan per skolområde genom att dra av ytan som upptas av byggnader från skolområdets totala yta. Denna beräkning sker maskinellt med hjälp av byggnadskropparna från GSD fastighetskartan.

För beräkningen av markklasserna klipps det klassade marktäcknet med skolområdet och summeras inom sina klasser. Från marktäcknet exkluderas byggnaderna för att få en ren hårdgjord yta som inte består av byggnader på skolans friyta. Nedan syns marktäcknet grupperat i 3 klasser. Den hårdgjorda ytan i grå färgmarkering, där ingår även den mindre fotbollsplanen. Gröna ytor är vanligen öppen mark som klippta gräsytor eller mark med skog/större träd. Många gånger kan det vara krontäckningen som tas upp varför det kan vara hårdgjort under. Krontäckningen bidrar dock men andra egenskaper som skuggning av skolgården. De två ljusst färgade områdena är klassade som övrig mark och har inte kunnat hänvisas till varken hårdgjort eller grönt.

Figur 17

Principen för markklassningen inom friytan

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

För beräkningen av grönområden inom skolområdets närhet har ett buffertavstånd på 300 meter genererats från skolområdets rand och ut. Avståndet 300 meter är ett riktvärde som används för att man skall kunna vistas regelbundet i grönområden. Avståndet motsvarar en gångtid på mindre än 5 minuter.

Den totala ytan för grönområden summeras inom buffertzonen men även antalet grönområden och antalet grupperat i tre storleksklasser redovisas. För storleksklasserna avses hela grönområdets storlek även om det går utanför buffertzonen.

I figur 18 visar de svarta streckade linjerna närområdet på 300 meter från varje skolområde. De vita ytorna är skolområdenas ytterbegränsning. De gröna ytorna avser grönområden över en halv hektar och uppåt.

Figur 18
Principen för beräkning av grönområde inom 300m från skola

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Statistikens tillförlitlighet

Generellt har det visat sig vara enklast att göra precisa avgränsningar av skolområden i större tätorter där ofta fastighetsstrukturen är tydligare och där det mer sällan uppstår gränsdragningsproblematik mot skog och grönområden. För landsbygden och i mindre tätorter är skolområdets gränser ofta mer diffusa. Under arbetets gång har tre olika faktorer identifierats som kan bidra till osäkerheten i statistiken: Diffusa gränser mellan skolområdet och intilliggande mark, samlokalisering med förskolor och gymnasieskolor samt gränsdragning mot sportanläggningar och idrottsplaner.

Diffusa avgränsningar

Den största enskilda källan till osäkerhet kring skolområdets avgränsning är diffusa gränser exempelvis mot skog eller parkmark. Då ingen fysisk avgränsning finns som sluter skolområdet är det svårt att exakt bedöma vart skolområdet slutar. Detta problem är generellt vanligast på landsbygden eller i mindre tätorter, men kan även förekomma i stadsmiljö där skolor angränsar till stadsparker utan tydlig fysisk begränsning. Många friskolor är inrymda i äldre institutionsområden så som gamla sjukhus, regementen etc. Även här finns svårigheter att bedöma den exakta friytan. Grundprincipen är dock att friytan ska omfatta mark som skolorna har ovillkorlig rätt att nyttja för skolverksamheten.

Under läsåret 2016-2017 hade ungefär 30 procent av skolområdena någon form av diffusa gränser men endast ca 5 procent bedömdes som verkligt svåravgränsade.

Figur 19
Exempel på skolområde med diffus gräns mot skog (Västra delen av skolområdet).

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Figur 20
Svåravgränsade skolområden i före detta lasarettssområde

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Samlokalisering med förskolor och gymnasieskolor

Samlokalisering med framförallt förskolor och gymnasieskolor är ett annat problem som bidrar till osäkerhet angående friytans storlek. Det är relativt vanligt att förskolor finns inom eller i direkt anslutning till grundskolornas skolområde. Men förskolornas friytor är vanligtvis fysiskt skilda från grundskolornas, vilket gör att grundskoleleverna inte har tillgång till dessa ytor friytor. För att uppgifterna om friytan per elev inte ska bli överskattad har det varit viktigt att i möjligaste mån räkna bort förskolornas friytor på samlokaliserade skolgårdar.

Där så har varit möjligt har förskolornas friytor identifierats och skurits bort från de friytor som tillhör grundskolorna. Detta är i många fall möjligt att göra genom att förskolornas gårdar generellt omges av (i flygbilderna) väl synliga avgränsningar. I vissa fall har det dock inte varit möjligt att skilja förskolornas friytor från grundskolornas, antingen på grund av förskolornas och grundskolornas friytor är helt integrerade, eller på grund av att avgränsningarna inte kunnat identifieras.

Med hjälp av geokodad information om förskolor från SCB:s företagsdatabas kan förekomst av förskolor i anslutning till skolområdena konstateras. Ibland förekommer felaktiga adressuppgifter i företagsdatabasen vilket gör att förskolor kan hamna på en felaktig koordinat och skenbart indikera att en förskola finns på området. Så långt möjligt har därför skolområden där företagsdatabasen indikerar att en förskola finns granskats manuellt.

Totalt sett indikerar företagsdatabasen att det på ca 1 000 skolområden, dvs. en fjärdedel, även finns förskolor. Av dessa 1 000 skolområden har drygt 660 granskats och förskolornas friytor kunnat ritas bort. Av de kvarstående ca 340 skolområdena som ger träff mot företagsdatabasen har 130 konstaterats stämma men inte kunnat identifieras och avgränsas och i 280 fall har ingen verifiering kunnat utföras. På grundval av mätningar av de borttridade förskolorna har en reduktionsfaktor beräknats och tillämpats för att undvika överskattning av friytan. För de 130 skolområden där förskola kunnat verifieras men inte avgränsats har friytan reducerats med en faktor om 0,8 (dvs. förskolornas friytor antas utgöra 20 procent av den gemensamma friytan). För de ca 280 skolområden där förskola inte kunnat verifieras har friytan reducerats med en faktor om 0,9 (dvs. förskolornas friytor antas utgöra 10 procent av den gemensamma friytan). Eftersom förskola inte kunnat verifieras för dessa objekt räknas en mindre del av friytan bort.

Figur 21

Exempel på skolområde där grundskolan är samlokaliserad med förskola och där avgränsning av förskolan inte kunnat fastställas

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Enligt koordinatsatta uppgifter i företagsdatabasen finns en förskola på området i figur 21. Dock går det inte att med säkerhet fastställa vilken del av området som tillhör förskolan. I detta fall har därför förskola och grundskola fått ingå i området. Med stöd av uppgifter från företagsdatabasen går det att i efterhand schablonmässig korrigera ytan för förskolan för att minska risken för överskattning.

Figur 22
Exempel på skolområde där grundskolan är samlokaliserad med förskola och där för skolans gård kunnat identifieras och exkluderats från skolgården (se gul markering).

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Gränsdragning mot sportanläggningar och idrottsplaner

Som beskrivits ovan är många skolor samlokaliserade med olika typer av sport- och idrottsanläggningar, framförallt fotbollsplaner. Sådana anläggningar kan vara mycket ytkrävande och påverkar således i slutändan friyta per elev. Principen i avgränsningsarbetet har varit att bara räkna med sport- eller idrottsanläggningar om de kan antas ingå i skolmiljön och vara tillgängliga utan restriktioner som en del av den ordinarie skolverksamheten. I praktiken kan det dock vara många gånger vara svårt att avgöra i vilket grad anläggningarna ingår i skolmiljön.

Mindre grus- och gräsplaner antas i regel utgöra en del av friytan, medan avgränsade konstgräsplaner etc i högre grad kan antas i första hand disponeras av idrottsklubbar. I slutändan blir det i hög grad en bedömningsfråga baserat på vad som kan urskiljas i flygbilderna. I fall där det inte finns indikationer i flygbilderna på att anläggningarna kan särskiljas fysiskt från skolmiljön har de fått ingå i skolgården. Bild 23 nedan visar exempel på avgränsning där en sportanläggning ritats bort från skolområdet även om det ligger i nära anslutning. Den stora öppna gräsplanen till höger om skolbyggnaden har däremot betraktats som en del av skolmiljön och ingår i avgränsningen av skolområdet.

Figur 23
Exempel på idrottsanläggning (gräsplanerna nederst i bilden) som exkluderats från skolgården.

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Avstånd till grönområden och markklassning

När avstånden till grönområden beräknats har fågelavståndet använts istället för vägvstånd. Fågelavståndet tar inte hänsyn till rumsliga barriärer som inte kan passeras av olika anledningar, såsom fysiska strukturer eller andra typer av hinder. Dvs. det kan ge en viss överskattning hur många grönområden som kan nås inom 300 meter. Alternativet är att använda vägvstånd från skolområdet men det skulle istället leda till en underskattning av antalet områden som kan nås. Detta då man exempelvis sneddar över områden, går längs gångstigar som inte finns dokumenterade i vägnätet, passerar genom valv i huskroppar och går diagonalt över öppna ytor.

Markytornas klassning har normalt en upplösning på 10x10 meter vilket styrs av satellitbildens upplösning. Varje pixel har förladdats med andel på förhand "känd" hårdgjord yta från byggnader och vägar. Detta för att få ner antal blandpixlar och förstärka vegetationsinnehållet i så kallade "mixlar" där både hårdgjorda delar och gröna delar finns inom samma 10x10 metersruta. Upplösningen har begränsningar i sig då ett område på 10x10 meter grupperas till en viss klass och siffrorna skall därmed ses som indikatorer.

Markklassningen och avståndet till grönområden avser bara de 37 största tätorterna inklusive Visby. Runt samtliga tätorter finns ett omland om 3 kilometer

och om hela skolområdet respektive hela grönområdesavståndet på 300 meter ingår inom omlandet tas även skolorna i omlandet med. I exemplet nedan finns det fyra skolors friytor som ligger utanför det karterade omlandet. En skola ligger på gränsen i nederkanten av bilden och för en skola går det att redovisa markklassningen men inte antalet grönområden i dess närhet.

Antalet skolenheter som det går att beräkna närheten till grönområden för är 1 615 stycken vilket motsvarar 38 procent. Beräknat på elevantalet återfinns knappt 569 000 av landets elever på dessa skolor vilket täcker in 49 procent av landets grundskoleelever. Då något fler av skolornas friytor återfinns inom omlandet till de 37 största tätorterna så täcks precis hälften av landets elever in vilket motsvarar 571 600 elever.

Figur 24

Exempel på när markklassningen inom skolornas friytor och dess närhet till grönområden inom 300 meters avstånd inte kan beskrivas

Källa: Bearbetningar © SCB, övrig geodata © SCB, Lantmäteriet

Referenser

Boverket (2015): PBL Kunskapsbanken (<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/regler-om-byggande/krav-pa-byggnadsverk-tomter-mm/krav-pa-tomter/friyta-for-lek-och-utevistelse-for-forskolor-och-skolor/>)

Boverket & Movium (2015): *"Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö."*

Mårtensson F, Boldemann C, Söderström M, Blennow M, Englund JE, Grahn P (2009): *"Outdoor environmental assessment of attention promoting settings for preschool children."* Health Place 15(4), 1149-57.

SCB (2013): *"Metodrapport 2013: Förbättrad grönytekartering i urbana områden"*
Rapport för Rymdstyrelsen December 2013 SCB och Metria

SCB (2014): *"Skolgårdar och friytor. En pilotstudie om förskolebarns och grundskoleelevers tillgång till lek- och rekreationsytor."*

Statens folkhälsoinstitut (2009): *"Grönområden för fler – en vägledning för bedömning av närhet och attraktivitet för bättre hälsa"* (Idag Folkhälsomyndigheten)

Bilaga 1 – länsvisa uppgifter om friytor

Nedan redovisas länsvisa uppgifter om friytor per elev. Tabeller med kommunvisa uppgifter finns att ladda ner som digital bilaga (Excelfil).

Tabell 1. Friyta per elev läsåret 2014/2015, efter huvudman och län

Län	Total friyta (m ²)	Totalt elevantal	Friyta per elev (m ²)		
			kommunal huvudman	enskild huvudman	totalt
01 Stockholms län	6 850 961	250 208	28,6	22,9	27,4
03 Uppsala län	1 909 465	38 072	53,4	31,6	50,2
04 Södermanlands län	1 737 835	32 279	59,0	29,4	53,8
05 Östergötlands län	2 458 056	47 757	53,9	34,5	51,5
06 Jönköpings län	2 132 700	39 366	55,1	38,3	54,2
07 Kronobergs län	1 503 071	21 396	71,9	49,9	70,3
08 Kalmar län	1 767 654	23 804	74,4	72,6	74,3
09 Gotlands län	468 893	5 458	91,1	50,9	85,9
10 Blekinge län	1 110 676	16 567	71,8	39,2	67,0
12 Skåne län	6 392 605	140 116	46,5	39,4	45,6
13 Hallands län	1 833 594	35 975	50,7	53,8	51,0
14 Västra Götalands län	8 138 712	176 219	48,6	28,7	46,2
17 Värmlands län	2 056 714	27 776	73,6	84,0	74,0
18 Örebro län	1 768 058	31 283	59,9	31,1	56,5
19 Västmanlands län	1 325 870	28 290	49,6	28,2	46,9
20 Dalarnas län	1 925 106	29 752	66,5	37,2	64,7
21 Gävleborgs län	1 903 449	29 643	68,6	37,2	64,2
22 Västernorrlands län	1 673 600	26 174	64,2	61,0	63,9
23 Jämtlands län	1 077 106	13 080	83,7	57,0	82,3
24 Västerbottens län	1 813 964	27 012	66,7	72,4	67,2
25 Norrbottens län	1 894 060	25 572	74,6	60,9	74,1
Riket	51 742 148	1 065 799	51,0	32,4	48,5

Tabell 2. Friyta per elev läsåret 2015/2016, efter huvudman och län

Län	Total friyta (m ²)	Totalt elevantal	Friyta per elev (m ²)		
			kommunal huvudman	enskild huvudman	totalt
01 Stockholms län	6 877 684	260 378	27,7	21,8	26,4
03 Uppsala län	1 959 170	39 773	52,7	30,5	49,3
04 Södermanlands län	1 740 071	33 301	57,0	27,5	52,3
05 Östergötlands län	2 475 140	49 618	51,9	35,7	49,9
06 Jönköpings län	2 118 249	40 611	53,1	36,1	52,2
07 Kronobergs län	1 498 974	22 287	69,1	46,2	67,3
08 Kalmar län	1 821 093	24 975	73,1	70,7	72,9
09 Gotlands län	466 892	5 752	85,6	50,0	81,2
10 Blekinge län	1 099 945	17 194	68,7	36,2	64,0
12 Skåne län	6 370 283	145 757	44,6	37,6	43,7
13 Hallands län	1 832 360	37 089	49,0	53,0	49,4
14 Västra Götalands län	8 144 392	182 177	47,3	27,2	44,7
17 Värmlands län	2 033 451	28 377	71,8	68,7	71,7
18 Örebro län	1 763 837	32 367	57,7	30,2	54,5
19 Västmanlands län	1 327 874	29 187	48,5	26,3	45,5
20 Dalarnas län	1 931 650	30 645	65,5	32,3	63,0
21 Gävleborgs län	1 886 202	30 762	65,5	35,8	61,3
22 Västernorrlands län	1 660 761	27 056	62,9	48,4	61,4
23 Jämtlands län	1 077 815	13 863	81,3	34,7	77,7
24 Västerbottens län	1 841 422	28 061	65,3	69,2	65,6
25 Norrbottens län	1 861 391	25 622	73,7	63,2	72,6
Riket	51 788 656	1 104 852	49,5	30,7	46,9

Tabell 3. Friyta per elev läsåret 2016/2017, efter huvudman och län

Län	Total friyta (m ²)	Totalt elevantal	Friyta per elev (m ²)		
			kommunal huvudman	enskild huvudman	totalt
01 Stockholms län	6 882 351	269 190	26,9	20,8	25,6
03 Uppsala län	1 958 465	41 525	50,4	29,4	47,2
04 Södermanlands län	1 720 555	34 559	54,5	25,9	49,8
05 Östergötlands län	2 446 878	50 938	49,9	35,0	48,0
06 Jönköpings län	2 109 512	42 325	50,9	33,2	49,8
07 Kronobergs län	1 530 733	23 353	67,4	43,8	65,5
08 Kalmar län	1 799 752	26 387	68,2	67,8	68,2
09 Gotlands län	466 892	6 051	80,8	49,9	77,2
10 Blekinge län	1 092 303	18 000	65,0	35,8	60,7
12 Skåne län	6 380 501	152 292	42,7	36,3	41,9
13 Hallands län	1 806 723	38 806	46,1	50,6	46,6
14 Västra Götalands län	8 080 288	190 574	44,8	26,1	42,4
17 Värmlands län	2 017 647	29 934	67,7	62,5	67,4
18 Örebro län	1 749 398	33 577	55,1	29,1	52,1
19 Västmanlands län	1 312 906	30 411	46,6	23,3	43,2
20 Dalarnas län	1 891 544	31 897	61,6	31,3	59,3
21 Gävleborgs län	1 878 845	31 723	63,2	34,6	59,2
22 Västernorrlands län	1 678 401	28 106	61,4	46,0	59,7
23 Jämtlands län	1 063 176	14 539	76,4	33,3	73,1
24 Västerbottens län	1 837 233	29 293	62,9	61,2	62,7
25 Norrbottens län	1 841 309	26 070	71,6	61,5	70,6
Riket	51 545 411	1 149 550	47,4	29,3	44,8

In English

Summary

On behalf of the National Board of Housing, Building and Planning, Statistics Sweden (SCB) has conducted a national survey to measure the schoolyards of all primary and secondary school units for the academic years 2014/2015, 2015/2016 and 2016/2017. The statistics aim at providing quantitative data for assessing primary and secondary school student's access to the outdoor school environment. Some figures regarding the land cover characteristics within and around the school environment is also presented within the framework of the study.

The result shows that the average schoolyard space per student in Sweden was 44.8 square meters as of 2016/2017. However, there is a significant regional variation in the average size of the schoolyard space per student. As expected, the differences are linked to the location of the schools in relation to urban areas. A general pattern is that schools located in, or near, larger urban areas have less schoolyard space per student than schools in smaller urban areas or in rural areas. The study also shows that the average amount of space per student vary between public and private schools. On average, in 2016-2017 students at private schools had roughly 18 square meters less schoolyard space per capita compared to students at public schools.

The study also shows that the average amount of space decreases over time. Between 2014/2015 and 2016/2017, the average schoolyard space per student decreased by 3.7 square meters. The main reason for the reduction in schoolyard space availability is an increased number of students on existing schoolyards combined with densification of existing schoolyards, where temporary pavilions and extension of school buildings have consumed parts of the former schoolyard.

The National Board of Housing, Building and Planning recommends 30 square meters per child in primary and secondary school as a minimum threshold. In 2016/2017 around 480,000 students had access to an area below 30 square meters per capita, which corresponds to about 40 percent of all primary and secondary school students in the country.

In average, 39 percent of the total schoolyard area of primary and secondary schools, in and around the 37 largest urban areas, consists of soil-sealed land and 54 percent of green space, open or wooded. Some 29 percent of the land in a 300-meter zone surrounding these schools consists of public green spaces. Most commonly, students reach five public green areas within 300 meters from the schoolyard. In 2016/2017, in total 5,000 primary and secondary school students in and around the 37 major urban areas did not have access to any public green areas within 300 meters from the schoolyard.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.